

DR KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

STERN SAMU emlékbeszéde

Vázsonyi Vilmosról és Sándor Pálról

Bodnár Mária: Koszorumeleváltás.
— Hegedüs Nándor: In memoriam
Kecskeméti Lipót. — Fábián Béla:
Beszédrészlet. — Az „Uj Magyar-
ság” hirdetői. — Biedl Samu nyilat-
kozata. — Az új templomelüljárók.
— Olvasom . . . Nem olvasom . . .
Szines riportok. Hirek.

Az izr. hitközség közgyűlése

A pesti izr. hitközség vasárnap délelőtt székházának dísztermében *Stern Samu* hitközségi elnök elnöklétével közgyűlést tartott, amelynek első része *Vázsonyi Vilmos* és *Sándor Pál* emlékezetének volt szentelve. Erre a kegyeleles ünnepi aktusra úgyszólván teljes létszámban jelentek meg a képviselőtestület tagjai, de megjelentek egyúttal a felekezeti intézmények, valamint a nőegyesületek vezetői és ott volt *Sándor Pálné*, valamint *dr. Vázsonyi János* is.

Sterr Samu elnöki emlékbeszédét lapunk más helyén közöljük.

A képviselőtestületi közgyűlés ünneplő közönsége felállva helyéről, lelkes meghatottsággal és hosszas tapsal adott visszhangot *Sterr Samu* emelkedett szellemű ünnepi beszédének.

Öt perc szünet után megkezdődött a hitközség érdemleges közgyűlése, amelyen *Stern Samu* elnök kegyelettel parentálta el a hitközségnek, valamint a felekezetnek a legutóbbi közgyűlés óta elhalálozott kiválósgait: *Székely Ferencet*, a hitközség volt elnökét, *Bleier Mór* ezredest, *Friss Zsigmond* volt körzeti elnököt, *Kunstädter Adolf* templomi előljárót, *dr. Kecskeméti Lipót* nagyváradi főrabbit, *Nahum Sokolow*-ot, a Palesztina munka egyik vezérét és külön emlékezett meg *dr. Berzeviczy Albertről*, akinek nevéhez a recepció törvénybeiktatása fűződik. Majd a közgyűlés lelkes tapsai közben hódolattal üdvözölte *Frigyés főherceget* nyolcvanadik. születési évfordulóján, *dr. Baltház Dezső* református püspököt püspökségének huszonötödik és *Bárczy István* ny. polgármestert megválasztásának harmincadik évfordulója alkalmából. Melegen üdvözölte továbbá báró *Korány Sándor* és *Grósz Emil* egyetemi tanárokat nyugalombavonulásuk alkalmából, *Bródy Ernő* országgyűlési képviselőt, képviselősege harmincadik évfordulóján, a *VAC*-ot fennállásának harmincadik évfordulója alkalmából, a *Pesti Izr. Nőegylet* fennállásának hetven éves jubileumán, hálafeleként emlékezett meg *dr. Temesváry Rezső* egyetemi tanárnak, a *Weiss Alice* Gyermekágyas-Otthon élén kifejtett huszonöt éves működéséről. Ezután meleg szavakkal szólott az *Országos Irodával*, valamint a *magyar ortodoxiával* és a *Pesti Szentegylettel* való harmonikus együttműködéséről és ugyancsak melegen köszöntötte *Wertheimer Adolfot*, a Rabbiszeminárium vezérlőbizottságának elnökévé és báró *Hatvany Bertalant*, az Országos Izraelita Patronage Egyesület elnökévé történt megválasztása alkalmából.

Markáns szavakkal vázolta ezután a ma-

gyarországi izraelita hitfelekezet helyzetét, hangoztatva, hogy a szomorú gazdasági és társadalmi jelenségekkel szemben elsősorban mindent megkiván tenni az ifjúság érdekében, hogy az állástalanság súlyos problémáját gyakorlati irtézkedésekkel legalább részben enyhítse és távoldartsa az ifjúságtól a szélsőséges eszmék fertőző metelyét. Végül ismertette a hitközség zárszámadásait.

Az elnöki előterjesztésekhez és jelentésekhez *dr. Fábrián Béla* országgyűlési képviselő szöveget hozza nagyszabású beszédben, vázolja azokat a sajnálatos jelenségeket, amelyek a közéletet destruálják és ismételten hangoztatva a felekezetközi összefogás szükségét a társadalmi szétbontó tanok és azoknak hirdetőivel szemben. *Dr. Boda Ernő*, *dr. Várkonyi Kálmán*, *dr. Burger Dénes*, *dr. Miklós Gyula*, *Mezőfi Vilmos*, *Just Emil* és *Klár Zoltán* képviselőtestületi tagok tartalmas felszólalásai után *Kertész Imre* képviselőtestületi tag a frontharcosok nevében mondott köszönetet a hitközségnek, hogy képviselőiket bevonta a hitközségi életbe és hogy a frontharcos érdekek iránt a hitközség mindenkor megértő szeretetet tanúsít.

Stern Samu elnök behatóan válaszolt az elhangzott felszólalásokra és külön köszönettel nyugtázta a frontharcosok elismerésének megnyilatkozását, hangoztatva, hogy úgy ő, mint a hitközség csak hálával tartozik a frontharcosoknak, akik szeretettel vesznek részt a hitközség munkájában és akiknek közreműködésére szeretettel akar számítani a jövőben is.

A közgyűlés ezután *Eppler Sándor* főtitkár és *dr. Munkácsi Ernő* főügyész előterjesztései alapján egyhangúlag fogadta el a zárszámadást, valamint a napirend egyéb pontjait, új választmányi tagokul *Steiner Marcell* és *dr. Vajda Vilmost* egyhangúlag megválasztotta s ugyancsak egyhangúlag választotta meg az adótanácsok négyszáz tagját. A tartalmas és színvonalas közgyűlés délután félháromkor ért véget.

Hatvany Bertalan báró, az Izr. Patronázs Egyesület új elnöke. Most tartotta meg az Országos Izr. Patronázs Egyesület 26. évi közgyűlését *dr. Hevesi Simon* elnöklésével nagy és előkelő közönség jelenlétében. A jelentés beszámolt az Egyesület nagyarányú gyermekvédő és profilaktikus munkájáról és egyúttal ismertette a jövő évi munkatervet. Az évi jelentést méltatták *dr. Deutsch Ernő* főorvos és *dr. Németh Péter* tanácselnök. A *Székely Ferenc* halálával megüresedett elnöki tisztségre *Hatvany Bertalan* bárót választotta meg a közgyűlés.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Stern Samu emlékbeszéde

Vázsonyi Vilmos és Sándor Pál

Két nagy magyar hittestvérünk emlékének és nevének fényével ohajtunk ünnepi jelentőséget mai közgyűlésünknek adni, amikor kegyeletünk áhítatos érzésével megemlékezünk Vázsonyi Vilmosról, elhalálzásának tizedik évfordulója alkalmából és ünnepélyesen felavatjuk a csak nemrég elhunyt Sándor Pálnak arcképét, amely Vázsonyi képe mellett, nehéz idők nehéz harcainak gerinces megvívóját van hivatva megörökíteni az utókor számára.

Vázsonyi Vilmos és Sándor Pál a magyar zsidóságnak két nagy egyénisége volt. Emlékük, haló porukban is példázza, miként kell a magyar hazát önfeláldozóan szolgálni, s ugyanakkor gerinces hűséggel kitartani ősi hitünk mellett. Haza és hit: az ő példájukban válhatatlan egységgé forrott össze, s a magyar haza alkotmányának talajába verve életük gyökerét, zsidó vallásuk jogait is csak magyarságuk jogán kérték mindenkor.

Vázsonyi Vilmos és Sándor Pál egyszerre kerültek a magyar parlamentbe, 1901-ben. De kettejük mögött akkor már külön-külön nagy múlt állott.

Sándor Pálnak ez a múltja Tiszacsizlárrel kezdődött, amikor a 67 óta felviruló új Magyarország liberális korszakában először próbálta felütni fejét az antiszemitaizmus.

Vázsonyi Vilmos zsenijének szikráját viszont magyarságának izzó érzése pattantotta ki először, a 89-es véderővita egyetemi ifjúsági mozgalmaiban. Ebben az időben Sándor Pált még Schlésingernek, Vázsonyit pedig Weissfeldnek hívták.

Ámde, amiként a zsidó heccek megtorlójaként fellépő Schlésinger Pál hamarosan a magyar kereskedői önértzet vezérharcosává lép elő és a Lipótvárosban bont nemzeti zászlót a megalkuvó opportunizmussal szemben, akként Vázsonyi Vilmos viszont a maga izzó magyarságát már felléptének első hónapjában válhatatlanul forrasztja egybe hűséges zsidóságával. A recepciót öt év lángoló harcaival ki tudta vívni Vázsonyi Vilmos a zsidó vallás számára, néhány lángtelkű társával.

Ámde, hadd térjek vissza abba a dicsőséges múltba, amelyben Sándor Pál és Vázsonyi Vilmos a maguk nagy utjára indultak. A liberalizmus korszaka volt ez a kor-

szak, amelyben a munka szabadsága és a jogok egyenlősége virulást hozott Magyarországnak számára a gazdasági és szellemi élet minden terén.

E liberalizmus jegyében nyertek Sándor Pál és Vázsonyi Vilmos előtt is már mandátumot a magyar parlamentben kiváló zsidó vallású egyéniségek. Amikor aztán jött Vázsonyi és Sándor Pál, ők tulajdonképpen egyáltalán nem illeszkedtek a meglevő pártok keretébe, hiszen Vázsonyi a demokráciát tűzte lobogójára, Sándor Pál pedig a vele rokon polgári önértéket hirdette főként és sem a kormánypártban, sem az ellenzéken, ahová nem egyszer kényszerült, soha nem volt szoros értelemben pártpolitikus, hanem a szabad magyar polgár erkölcsi, anyagi boldogulásáért szállt mindenkor síkra, szóval és tettel egyaránt.

Vázsonyi Vilmos ezen túlmenően a kispolgári elemnek, az elnyomottaknak, a szegényeknek, a több jognak, a jobb kenyérnek volt vezérlő harcosa és önértékben, gerinceségben vetekedő társa Sándor Pálnak.

Klasszikusan nyilatkozott meg ez a gerinceség Vázsonyi Vilmosban már akkor, amikor mint még egészen fiatal ember, a recepció ügyében tartótt egyik ülésen Wahrmann Mórral szállott szembe. A recepció ügyében az országgyűléshez intézendő memorandumról volt szó. A memorandumot a huszonhárom éves Vázsonyi Vilmos szerkesztette és bemutatta azt egy ülésen, amelyen Wahrmann Mór elnökölt. Wahrmann a Vázsonyi által készített memorandum végleges megszövegezésére szűkebb bizottság kiküldését indítványozta azzal, hogy a memorandumot csak majd alkalmasabb időben nyújtsák be a képviselőházba. Vázsonyi Vilmos ek-

kor nyomban válaszolt és válaszával el is döntötte az akció sorsát.

Több, mint négy évtized telt el e szavak elhangzása óta, de mintha Vázsonyi e szavai szellemszózatként szólnának hozzánk ma is, hogy megfontolásra és megfontolásra bírjanak bennünket válságos utainkon és küzdelmeinkben, amelyekre a mai idők járása kényszerít bennünket...

Az ifju Vázsonyi és az ifju Sándor Pál életük és küzdelmük viszontagságos utjain nem változtak soha egy jöttányit sem. A könnyelmű provokációt és az opportunisztikus alázatot egyaránt kerülték mindenkor és ez az önálló, egyenes célirány jellemezte Sándor Pál viszonyát Vázsonyi Vilmoshoz is mindvégig.

Amikor 1901-ben, közösen folytatott hatalmas küzdelemmel egyszerre kerültek a magyar parlamentbe, a közös győzelmi banketten — amint ezt Sándor Pál egyik életrajzírója megírja — Vázsonyi köszöntötte Sándor Pált, mint akivel együtt, egy cél felé fognak haladni.

— Ugy, amint a sinpár együtt haladó két párhuzamos sinje, — visszhangozta Sándor Pál válaszbeszédje, — mint a sinpár két sinje, mely együtt röpíti a vonatot a cél felé, de maga a két sin sohasem találkozik.

És ez csakugyan így volt, mindkettőjük politikai pályáján végérvégig. Ha a két sin eltért a párhuzamosságtól, akadozott a magyar szabadelvűség vonatjának utja. De komoly helyzetben, bajban: Vázsonyi és Sándor Pál mindig együtt voltak.

És most együtt vannak itt is, a halálukon túl élő megdicsőülésben. A hazaszeretet és hithűség, a magyarság s zsidóság egybeforrottságának példát hirdető szimboluma-

ként hadd ékeskedjék tehát Vázsonyi Vilmos képe mellett Sándor Pál képe. Hulljon le a lepel erről a képről, Sándor Pál képéről, hogy biztasson ez a kép némaságában is beszédesen bennünket magyarságra, zsidóságra, önérzetre, gerincesre és hitre: — hitre hitünk iránt, hitre hazánk iránt, hitre önmagunk iránt és hitre aziránt, hogy átmeneti idők elfogultsága nem torlaszolja el számunkra sem a munkának és a fejlődésnek azt a szabad utját, amelyen a haza minden polgárával vállvetett együttműködésben ezt a csonka hazát a régi Nagy-Magyarországgá építhetjük ujja.

Tisztelt Közgyűlés !

Nem folytatom és nem viszem tovább a párhuzamot hazánk és felekezetünk e két nagyjának életén végig. Mi, akik úgy Vázsonyi Vilmosnak, mint Sándor Pálnak kortársai voltunk, ismerjük az ő életüknek küzdelmeit és eredményeit. Ismerjük a küzdelmet, mellyel Sándor Pál a kiüldözött romániai zsidóság megsegítéséért szállításra szállt és nem felejthetjük el azt a hősiességű védelmet, amelyben a huszas évek legválságosabb veszedelmei közepette miértünk exponálta magát. Nem felejthetjük el, hogy a recepció betetőzéseként javarészt az ő érdeme volt az izraelita hitfelekezet felsőházi képviselőjének kivívása és hogy bent, a Házban, valamint itt, e teremben, Vázsonyival együtt volt az, ketten együtt voltak azok, akik a numerus clausus ellen tiltakozó szavukat felemelték, de ugyanakkor ők voltak azok, akik visszautasították a külföldi beavatkozást, amely a trianoni szerződésben foglalt kisebbségi jogok védelmét akarta a numerus clausus ellen érvényesíteni, ők voltak azok, akik kiadták az önérzetes jelszót, hogy: „Nemzetünk gyásza nem lehet jogaink forrása !“

Igy láttuk őket: harmonikus egységben, párhuzamosan haladva egymás mellett, Vázsonyi Vilmost és Sándor Pált. Igy láttuk őket mérészen ivelő pályájuk csucspontján: az egyiket Nagy-Magyarország igazságügyminiszteri székében, a másikat a trianoni Magyarország képviselőházának korelnöki székében, felfelé épp oly gerincesnek, mint lefelé megértőnek és jónak. És láttuk őket viharok, támadások közben, amelyekkel szemben törhetetlenül helyt álltak, magyarságukhoz és zsidóságukhoz hiven, önmagukat soha nem féltve, de „semper paratus!“ — mint Vázsonyi mondotta, — bármely pillanatban meghalni is készen az igazság eszményéért, amit hitüknek vallottak.

Igy láttuk őket, így látjuk őket ma is és nevüknek erkölcsi értékét közkinccs gyanánt őrizzük. Életüknek nyitott könyvéből szívjuk magunkba a tanulságok utmutatását. De életüknek ezt a nyitott könyvét tárjuk oda azok elé, akik ma is az elfogultság, gyűlölség és az üldözés méltatlan fegyvereivel akarnak leszorítani bennünket a haza javáért hevülő munkakészségünk és áldozatkészségünk utjairól és korlátok közé akarják szorítani a jogegyenlőség örök eszméit.

Vázsonyi tanításán buzdulva, mi e jogokhoz most sem zsidóságunk jogán, hanem a jogegyenlőség jogán ragaszkodunk és azokért azzal a gerinccel küzdünk, amelyben Sándor Pál mutatott nekünk példát.

Tisztelt Közgyűlés!

Ugy érzem, hogy nagyjainknak hódolva, szellemüknek elevenen élő frissességében felüdülésünket és biztatásunkat találhatjuk mi is. Vázsonyi Vilmos és Sándor Pál, mellettük pedig Vészi József neve a hitnek és bizalomnak forrása számunkra. Amely felekezetnek a

Gondviselés olyan férfiakat adott, mint aminőt ez a triász jelent, annak nem kell csüggednie a jövőben sem, mert az eszme, amelyet ők gyujtottak, átmeneti idők ködén és homályán keresztül törve, új és újabb fáklyákat gyujt láng-

ra és ezek a fáklyák el főgnak vezetni bennünket régi jogaink és szabadságaink boldog megújodásába, munkánk, tehetségünk és akarásunk méltó érvényesülésébe — hazánk, felekezetünk, családjaink és utódaink javára!

Hegedús Nándor:

In memoriam Kecskeméti Lipót

Pár évvel ezelőtt még úgy járt közöttünk, mint eleven kőszikla: kemény és masszív volt, erőteljes és hatalmas, mint egy rendíthetetlen hitnek és lobo- gó meggyőződésnek égő Eiffel tornya, ami nem akar sem összedölni. Még ősz szálak sem csipkézték arcát és homlo- kát és fekete szakállá, barna vonásai példázhatták akár a messze Keletet, ahon- nan egykor ősei útra kelhettek, vagy a kecskeméti pusztát, amelynek napsütése már őt megérlelte. Egész ember volt lélekben és testben, aki mindig tudta, hogy mit akar és állotta is amit tudott. Idők és sorsok, veszteségek és fájdal- mak nehezen birtak vele, hangja, gesz- tusa kézfogása, állhatatossága szinte idézte a költőt: az erős nem fél az idők mohától. Hetvenedik esztendeje felé az- tán szinte hirtelen roppant össze.

Férfi, pap, szónok és költő, mester és tanító, sok lett volna együtt másnak eb- ben a gránitegységben, de Kecskeméti Lipót bírta, mert nagy tehetségnek szü- letett. Égő gondolatok és akarások bir- kóztak benne, erjedt és gőzölgött ez az agy és ha művészi pályát választ és nem forgácsolódik el prédikációkban, alkalmi szónoklatokban, családi ünnepeken, bizonyára könyvtárakat alkotott volna, vagy gulákat épített volna. Így is azt mondják, akik értenek hozzá, hogy a zsi- dó prófétáról írt nagyarányu munkái emberábrázolásban, korok lelkének fel- ismerésében és megrajzolásban, filozofiai rendszerkiépítésben klasszikus értékűek és ha valamelyik világnyelven írja meg és egyetemi tanszékről hirdeti: akadé- miák halhatatlansága járt volna ki ér- tük. Viharokat dacosan állott ki meg- győződése mellett, nem hajolt és nem té- továzott, még csak hallgatással sem tért ki, ha szint kellett vallani. A maga val- lási, nemzeti és nyelvi hitét, mint érint- hetetlen emberi és isteni adományt, ki- cset, jogot védte és féltette, papi aláza- tossága mögé nem rejtette öntudatát, és

méltóságát, amely dukált neki a fehér palást alatt is, amelyben imáit sugdosta. Végtelen jóság és szelídség, megértés és emberszeretet a papé; a prófétai útjelö- lés, övéinek, híveinek, fajtájának igaz- ságaiért vívott küzdelmei férfié; a költői szárnyalás, az orátori gazdagság, tartal- lom, fenség a tehetségé volt. Mikor lesz hozzá hasonló!

Magyarsága nem volt kacérkodás vagy hivalkodás a történelem fordulataival, sem politázálás vagy „csak azért is”-tem- pó: vele született, benne nőtt, izmosodott és vele halt meg. De lehetett volna-e más, ő, aki új magyar nyelvet formált magának és ezt az idiomát csak a nagy- nyelvűművészek érték utól. Vita perreg le most a magyar irodalomban, hogy Ady Endre új költői nyelvére Bródy Sándor volt-e hatással? Kár a vitáért. Ady nyelv- vének közvetlen igazi forrása a biblia volt és elődje: Kecskeméti Lipót. Ady Endre nyelvének sajátosságait még a fe- lületes búvárkodás is fellelheti a terem- tő papnál: a vakító és zsúfolt képek, a jelzők előléptetése kifejező főnevekké, a semmitmondó szavak kirobbanó átkép- zése, olykor a misztikum má dagadt tö- möttség és duzzadtság, a puritán át nem idegenedett őserő egy szóban egy gon- dolat, egy mondatban: egy egész sors, egy szakaszban: a végtelen élet és min- denség, titok, „lidérces messze fény.” Ezt a nyelvet hallotta fiatalságában eb- ben a városban Ady, aki korán szomjaz- ta a magyar nyelv új formáit és kitö- réseit és a magyar fát — Makkai Sán- dor szerint is — a szentírás vizével ön- tözgette és a nagytehetségű pap és nyelv- művész napsugara felé gyakran fordítot- ta arcát. Berzsenyi, Vörösmarty, Arany és Ady nyelve szószéken senkiben olyan eredetiséggel és bőséggel ki nem áradt mint Kecskeméti Lipótban. Ott sarjadt ki benne ez a nyelv az Alföldön, vált lényének tartozékává, amely nem sor- vadhatott soha pusztá kifejezési eszköz-

zé, hanem maga volt a lélek, amely eltöltötte.

De sem nyelv, sem tudás, sem rátermettség nem avatták volna a papot azzá, ki mindnyájunk számára volt: a rajongó szeretet és fiúi lelkesedés fókuszává, ha nem csucsosodott volna ki rajtuk hótiszta jelleme. Ez a fehérség, ez a becsület és jóság, önzetlenség és erkölcsöség: ezt hiba vagy szeplő soha nem kezdte ki. A szavak amiket kiejtett soha nem csengtek a fülünkbe hamisan, magát adta nem a hivatását, az állás diktálta sablona vagy koloncos kötelességet. Neki joga volt követelni másoktól az áldozatkészséget, mert ő maga volt az önzetlenség, lemondás, neki joga lett volna korbácsolni (talán soha nem tette mégsem), mert saját magával szemben szigorú volt, parancsolhatott nyíltságot és őszinteséget, mert ő maga soha nem hazudott és nem farizeuskodott. Joga volt az elnézéshez és megbocsájtáshoz, mert emberként élt és a formákban nem hajszolta az aszkétaságot, a hitben nem kultiválta a bigottériát és a gyengékkel szemben cselekedeteiben érezte, hogy „humani nihil a me alienum puto.“ Hűséges és szerénysége felejthetetlenül terült el fölénk, amikor Budapestre hívták papnak és azt mondta: nem. Ugy kellett éreznie, hogy ez karakterbe vág: magyarságát akarták honorálni roppant tekintélye és presztízse mellett és ez a ma-

gyarság neki még a legszebb formában és a legmegtisztelőbb jutalmazásban sem volt áruba bocsájtható és tallérokra felváltható. Bizonyára elment volna, ha akkor éri a hívás, amikor magyarnak lenni banálisan természetes, de nem tette meg akkor, amikor ez férfias vallomást és nemzeti kiállást jelentett, anélkül, hogy provokálás lett volna. Talán megfordult a fejében az is, hogy mit szőtt volna hozzá az uralkodó nemzet: ime ez a magyarság kifelé páváskodott és nem a lélekből fakadt, kínálkozás volt és nem hit. Aztán nem tudta vajjon nem lesz-e ő az utolsó mohikán, aki után más szellem és más lélekjárás következik és azt akarta, hogy az utolsó mohikán büvölete el ne szálljon addig, amíg a végzet el nem sepri az útból.

Az idők fergetegét egyébként előbb megérezte, mint bárki és látta a zsidó ifjúság boldogulásának gátjait a szenvedélyekből kiemelkedni. Hol fog tanulni ez az ifjúság, ha ez így tájékozódik tovább? És a semmiből alkotta meg a liceumot, amelynek anyagi felépítése igazán a csodával volt határos és amire senki rajta kívül nem lett volna képes. Falakat kellett húzni, amelyek mögé nem jut el a tettleges gyűlölet és amely ott-hont ad a zsidó nemzedéknek, hogy benne bátorsággal neveljen és az életre előkészítsen.

Párisban nagy gyászünnepélyt tartottak a háboruban elesett zsidó harcosok emlékezetére. Az ünnepségen a francia tüzkeresztesek vezére, De la Roque ezredes is részt vett és a zsinagógában is megjelent, ahol áhítattal hallgatta végig az ünnepi istentiszteletet. — Képünk a zsinagógából való távozás közben ábrázolja De la Roque ezredest.

Az egyenruhás alak a párisi főschámesz.

Zsidó pénz folyik az Uj Magyarság pénztárába

A gyűlölködő és elfogultságáról közismert szélsőjobboldali napilap június 14-i, vasárnapi számában kéthasábos cikket szentel egy új könyv ismertetésére. A felmagasztalt mű, — amely különben még csak most van sajtó alatt — Fejér Lajosnak, a zsidóságról írt tanulmányának immár második, javított és bővített kiadása.

Az, ami különösen megragadja a cikkíró figyelmét, egy új fejezet, amelyet Fejér Lajos „Zsidó sajtó” címen illesztett a többi közé. E fejezetben az érdeemes szerző szószerint a következőket állapítja meg:

„A zsidó ujságvállalatok alapja a nyomda és hirdetési üzlet. Az ujság fentartásának alapja az üzleti reklám. Az ujság révén a zsidó tehát elsősorban az üzleti életet szolgálta. És az üzleti alapon nyugvó sajtón keresztül a zsidó a közvéleményt is befolyásolhatta . . .

Elolvastuk ezeket a sorokat, majd szórakozottan tovább lapoztunk egyenkettőt. És szórakozottságunkat egyszeriben feszült érdeklődés váltotta fel. Ugyanis a következő oldalon hangosan kiabált a **Párisi áruház** csábító hirdetése. Most már izgatottan folytattuk a lapozást, sőt meg sem álltunk, hanem mindjárt visszamenőleg egy hónapra átlapoztuk a bizonyára igen szigorú elvi alapon álló szélsőjobboldali napilapot. Itt soroljuk fel azokat a kimondottan nemárja cégeket, amelyek a közvéleményt ezen a sajtóterméken keresztül próbálták befolyásolni. Természetesen kizárólag a nagy hirdetőket néztük, az apróhirdetéseket teljesen figyelmen kívül hagytuk. Tehát:

Izsák r.t., Révai testvérek könyvkiadó, Erma kézimunka és fehérnemű, Galambos textiles, Emergé, Fenyves áruház, Gassner szőnyeges, Barta és Társa rádióüzlet, Opera zongoraterem, Vogel csillárgyár,

Lustig Ede divatáruüzlet, Goldner ruhakereskedő, Weisz Mariska kézimunka üzlet, Unitas rt. autófuvarozási vállalat, Herczeg és Fodor, Gólya áruház, Salamonovits Manó, Grünfeld testvérek szőnyegkereskedők, Klein Antal divatáruház, Ullmann fűzőszalon, Klein Ödön szőnyegkereskedő, Urbach motorkerékpárszaküzlet, Friedmann kalapos, Friebert cipőkereskedő, Kardos testvérek, Kraus kosáráruház, Tillemann Sebestyén, Gál nyakkendő üzlet, Pestkörnyéki takarékszaló, Lichtmann uriszabó, Bruck autószalon, Pollák Sarolta kozmetikus, stb., stb.

A szélsőjobboldali napilap következetességét vizsgálva ez a névsor inkább mulatságos, mint bosszantó. Más szempontból nézve azonban bizonyos nagyon is fájdalmas, hogy a profitéhség annyira elhatalmasodott a fentemlített vállalatok igazgatóságában és vezetőinél, hogy hirdetéseikkel támogatják azt a sajtóorgánomot, amely a hirdetési díjak inkasszalása közben vidáman szembeköpi őket.

Igy történhetett meg, hogy a „Fővárosunk elzsidósodása” című mű ugyanazon az oldalon kapott hirdetést, mint a Párisi Áruház Élelmiszerosztálya. **Goldberger Oszkár** és **Bosnyák Zoltán** ugyanegy oldalon ajánlják magukat. Mondjuk így: Befolyásolják a közvéleményt. És a közvélemény hagyja magát? . . .

A tanító egyesület soproni közgyűlése. Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület Dunántúli Fiókköre Bokor Ernő győri igazgatótanító elnöklete alatt június hó 28-án és 29-én tartja közgyűlését Sopronban. A közgyűlés főleg a cselekvő iskola problémájával foglalkozik.

BODNÁR MÁRIA:

Koszorúmegváltás

Mecsetkupolája alól a Cionnak alig, hogy érte arcát a fény, az is halvány volt, esőfelhőtől megsápadt nappászma, mint voltak semita vonásai utóbbi időben, a két szája-széle, mintha már kiült volna rájuk a föld színe. Aztán már mindegy is volt. A világnak valamennyi napja, kandalábere, gyertyája, mécsese se világíthatta volna át az arcát: élővé. És a juniusi kerteknek minden virága, ha ráborulna, se érték már neki, mint volt néhány héttel ez előtt az Alföld beláthatatlan búzaringása, rétnyílása, amiket mesélőn ivott be szeme utolsó útján s amelyről szentségesen békés belenyugvással azt sugta fülembe: utoljára láttam a tavaszt.

Nagyon különösen mondta ezt Beleborzongtam. Nem a költő ihletett szavaitól, nem a pap próféciájától, nem is a lélekvarázsló erejétől, amik mind-mind benne voltak, — hanem csak az ember titkolt fájdalomtól, ami pillanatokra befényesítette judeai multból öröklött szemét, amik hivatva voltak óriási nagyra és mindent befogadni tudóvá tágulni a jó előtt és megértőn, olyan sokszor, legtöbbször, mindig becsukódni: nem akarva tudomást venni a rosszról.

Ismét kevesebb lett egy életpillérrel, — nem tagadom, hányszor bélekapaszzkodtam. Sötét butorú, puritán szobájának ajtaján, amint bementem, én a „goj“ mindig ezt a köszönést kaptam vissza: „Az én Istenem áldása érje Ráchel lányát.“

Egyszer megkérdeztem: miért vagyok én Ráchel lánya.

Kezébe vette a két kezemet, finom sebtapasz ujjaival sejtelmes mágusként huzott át tenyeremen, — mintha legbelsőbb énem ajtajait

nyitogatta volna ki napvilágra, szeméi elé, s úgy mondta:

— Mert erős életben, testben, lélekben, válaszuton és keresztuton.

Hányszor mondtam neki én a „goj“: gyónom a bűnöm, gyónom a botlásom, gyónom a lopott boldogságom, gyónom a gyémántot, ami vízzé vált két kezemben és gyónom a rögöt, ami arannyá edződött akaratom ereje alatt. És mindannyiszor mosolyra, embermosolyra nyílt egészséges, telthusu szája, furcsán felmuzsikált forró, keleti orgánuma erőt rámolvason:

— Amíg szín van, ami tetszik; virág, amit nem taposunk el; szem, amelyik könnyezni tud; álmatlan éccaka, amit átbolyongva, Istenhez jutunk: ezek nem bűnök, csak embervoltunknak árnyékai. De vannak utak, amelyeken haladva már nem vetünk árnyéket magunk köré: a koporsóban fekvő embernek az útja. De addig?

Itt sóhajjal elhallgatott és a beállott mélységes csendben felzörgött elnyűtt szive.

És utánam koldus nyitott be hozzá, majd megesett zsidólánynak anyja, majd felsőkrém dáma, — s mindannyian úgy jöttek ki tőle, mint én: felmagasodott fejjel. szembenéző szemmel.

A sziv szeretet embere volt, az is ölte meg: a szive.

A jóság embere volt. Két öröktele marokkal szórni maga köré a jót, néha beteggé kifosztva lelkét, krözüsi magvető, behúnyt szemű léleksamaritánus, nem törődött vele: szava a pusztába vész, gondolatbuzája sziklára hull, s a maga fekete foliánsú szobájában csak rég halott gyermekének életörömöt fagyasztó emléke várja: fáradtságra

nem balzsam, betegségre nem gyógyír, szeretetvágyra nem válasz, — hiába róttá napi utja a temető messziségét, tiz szent ujja hiába mutatott a sirgöröngyök felé, — aztán méltóságteljesen kialakította magából az embert, s a megmaradó papi én körül nézett: mi lenne, ha a pásztor csak önmagával törődne. — És házában ismét font szeretetet mért egy-egy nyomorultnak és Krisztusszakállá fölője hajolt a bibliának: Isten nagy ur, s mi csak az ő rabszolgáinak érdemesülünk lennie...

Reb Kecskeméti neolog chochem, — ōs Judea-típusú feje alatt kevéske hazai szentfölddel megtért nagyjaihoz, — elképzelem: egyenes háttal, nagyszélű kalappal, amint fiatalos üdén halad az égi mezőn, csillagról csillagra lép a lába, minden újabb lépés lehánt róla valamit a földiekből, a lekötő nyugökből, — lassan-lassan ezüst palást terül a vállaira, fejére aranyból korona,

Csergő Mária előadása a rádióban. Az elmelt héten dr. Csergő Hugóné Mária, a Mickó néni néven közkedvelt kitünő ifjusági író nő nagysikerű előadást tartott a rádióban. Egy kis gyermekdarabot adott elő. „A kis állatszélidítő” címen és behízeltgő, kedves orgánumával, különösen pedig a gyermekhangok utánzásával ért el nagy hatást.

A Magyar Cionista Szövetség 10-én, szerdán este társasvacsorát rendezett a Károly körúti Werner-étteremben. A vacsorán a Magyar Cionista Szövetség vezetőségén kívül nagyszámban jelentek meg a Palesztinából hazaérkezett zarándokok. A kitünő vacsora után dr. Miklós Gyula a Szövetség elnöke meleg szavakkal üdvözölte a jelenteket és köszönetet mondott Werner Henriknének azért a szíves vendéglátásért, amelyben vendégeket részesítette. Az elnöki megnyitó után Elek Gyula és Schwarcz Sán-

Isten kedvencévé válva, mert itt a földön jó volt, nagyon szeretett és sokat szenvedett.

Főtisztelendő ur, — már soha többet nem mondja nekem: Ráchel lánya, — és én a „goj” soha többet nem hajthatom kezefejére a homlokom: főtisztelendő ur, nem furcsa? De én a „goj”, magának a zsidópapnak olyan szivetkönnyitőn tudtam elmondani: ez fáj, az fáj, ez rossz, az jó... és amint telemegértő szemem rá nézett és mondta óhitün, — hogy ne értsem:

— Semá Jiszroél!

Istent hiva kis panaszaim gyógyítására, — és a fényes, boldog mosoly, amint átsugárzott arcán feleletemre:

— Adonai Elohenu, Adonai echod.

Főtisztelendő Kecskeméti főrabbi, — én a „goj” Jiszroél helyett a házaretbelimet kérem: tegye emléket áldottá, szentté, elpihenését örök békévé és könnyűvé a földet beteg szive fölött.

dor gyönyörű. lendületes előadásban ismertették palesztinai élményüket és oly plasztikusan vázolták a látottakat, hogy a hallgatóság szinte újra végigélte az Erec Izraelben töltött napokat.

Dr. Wallenstein Zoltán főrabbi a pécsi zsidóság képviselőjében megjelent a Béla király VIII. gyalogezred díszvacsoráján, amelyet abból az alkalomból rendeztek, hogy a kormányzó Frigyes királyi herceget az ezred tulajdonosává nevezte ki. A banketten megjelent főrabbit Albrecht főherceg, Virág Ferenc megyéspüspök, vitéz Szentgróthy Dániel ezredparancsnok megkülömböztetett figyelembe részesítették. Ezzel kapcsolatban közöljük, hogy a Hősök napja óta a Pécsen levő összes fegyvernemek, ha a zsidó templom előtt elvonulnak, ahol a hősök emléktáblája van, fejtetes és díszlépéses tiszteletadást kell adniok a parancsnokság rendelkezésére.

Dr. Wallenstein Árpád :

Dr. Jacobi Józsefről

A Budapesti Orvosi Kamara alelnökévé választották dr. Jacobi Józsefet. A magyar orvoskamrai élet első ciklusát megelőző választási viharok fölé, a felkorbácsolt szenvedélyeket megszelídítő közkívánattal került a neve. A közértékelés és közmegbecsülés imponáló számarányu hódolata senkit sem lepett meg azok közül, akik kivételes egyéniségét ismerik s hiába alkarná — mint mindig — most is elterelni magáról a figyelmet, magas orvoskamrai tisztségre emelésének eseménye eléje áll s hiúságokat leértékelő bölcs mosolya a pillanatfelvételt nem akadályozhatja meg.

Dr. Jacobi József az ember, az orvos s az orvospolitikus hármasszerepében egyformán gondosan került a népszerűség reflektorvilágítását. Milyen értékekkel kell rendelkeznie, ha ennek ellenére éppen olyan időben emelte vállaira az elismerés, amikor nemcsak a jelszavak szélsőbb demagógiája, hanem még a korszellem mértékadóbb álláspontja is szöges ellentétben áll azzal a szinte szügesztív higgadsággal, amelyet egyénisége sugároz.

A legkiválóbb magyar belgyógyászok egyike. A nagy Purjesz tanársegéde volt Kolozsváron s a magyar orvostudomány komoly vesztesége, hogy nem került abba a helyzetbe, hogy iskolát nevelhessen a mélyen alapozott, széles látókörű orvosi tudás, a mindig éber lelkiismeret, a gyengéd szív és jószágos lélek elemeire.

Nem nevelhetett klinikai iskolát, hát iskolapéldákat állított fel! Nem nevelhetett hivatalosan, nevelt azáltal, hogy korunk orvoserkölcsi példajaként működik. A háboru utáni világgazdasági krízis s az annak nyomában járó különböző tendenciák megrázták és sokszor próbára tették az orvosi etikát, a gyógyító segítségnyújtás erkölcsi pillérét. Dr. Jacobi József ezekben az időkben az orvosi etika egyik láthatatlan tanszékéről a legszébb előadásokat tartotta. Orvosi működését az orvosi etika kristálytiszta szelleme veszi körül, de nem vonalvezetőként használja azt, mert egyénisége a forrás, melyből az ügyis szélesen fakad s az orvosi etikát tankönyvbe lehet foglalni életpéldájából.

Tudás és jellem nemcsak párosulása és ilyen nagysága már egyedül is megmagyaráznák a kortársak elismerését, Jacobi József dr. portréja azonban még

korántsem teljes ezekkel a vonásokkal. Az az előkelő, uri finomság, mely külső énjének legjellemzőbb vonása, nem érintkezésforma, nem exkluzivitás, nem tartózkodó választóvonal, a bölcsesség derüje az, melynek áramvonala az orvost és az embert egybefogva cirkulál s amely a dolgok végső értelme mögé látva az embernek szóló közvetlenséget mosolygó tartózkodásba vonja, mely azonban már a sohasem végtelen tudás iránti alázatot hirdeti.

Orvospolitikai szereplése magában is különleges helyet biztosított volna számára az orvostársadalomban, kiváló orvosi és emberi működésétől függetlenül, de nem függetlenül az egyéniségétől. Jacobi József az orvos, az orvospolitikus és az ember ugyanazon irány is, nemcsak egy személy. Több mint egy évtizede tagja a Budapesti Orvosszövetség választmányának s esztendő óta az Országos Orvosszövetség igazgató tanácsának. A betegbiztosító intézményeknél meghonosodott orvosdíjazási rendszerek bírálatáról írt munkája igen értékes javaslatokat tartalmaz a magyarországi orvosi díjazások és betegellátás rendezésére ebben a munkájában is és egész orvospolitikai működésében, a betegek érdekével összhangban tartott orvospolitikai elgondolások vezették. Az orvospolitikus Jacobi József mérsékelt, de mérsékletessége nem energia hiányt lepez, nem vérmérsékleti, hanem gyakorlati.

Az egész budapesti s az egész magyar orvostársadalom nagy bizalommal néz működése elé. Személyének kiválasztása bátorítás és tanítás az értékek megbecsülésére. Lehet-e a tomboló világnézeti jelszavak fúriáinak lecsendülésére következtetni kiválasztásából? Talán igen, talán nem, de nem is fontos. A Jacobi Józsefek nem viharfogók és nem is csak békítők, hanem építők, akiket a politikai időjárás nem zavar, akik csak az egyetemes emberi magaslatokat keresik s ezért mostoha körülmények között is megállják a helyüket.

A Szombat legközelebbi kettős száma július végén jelenik meg, mostani kettős számunknál is nagyobb terjedelemben.

BARMICVÓ TANFOLYAM. A pesti izr. hitközség a nyári hónapokban is fenntartja ingyenes barmicvó tanfolyamát, még pedig a hitközség Wesselényi ucca 44. szám alatt levő iskolájában. minden csütörtökön délelőtt 8—10 óra között.

Az Orsz. Magy. Zsidó Muzeum közgyűlése

Az Országos Magyar Zsidó Muzeum június 24-én tartotta évi rendes közgyűlését **Wertheimer Adolf** elnöklete alatt. A zsidó felekezeti élet vezetői és szellemi kiválóságai nagy számban jelentek meg. Ott voltak dr. **Barna Károly**, **Drucker Géza** és **Nagy Andor** hitközségi előljárók, **Eppler Sándor** és dr. **Endrei S. Henrik** főtitkárok, dr. **Kiss Arnold** vezető főrabbi, dr. **Guttman Mihály** rabiszemináriumi rektor, dr. **Bakonyi László** főtitkár, dr. **Kőrösy Kornél** és dr. **Marczali Henrik** egyetemi tanárok, dr. **Földi Károly** kir. közigazgatási bírósági elnök, dr. **Neuberger Aladár** táblai tanácselnök. Óbudai **Freudiger Dávid** kormányfőtanácsos és sokan mások.

A közgyűlésen **Munkácsi Ernő** dr. terjesztette elő az igazgatóság jelentését, amelyből klasszikusan domborodott ki azon fontos feladatkör, amit a muzeum a magyar zsidóság szellemi életében jelent. Rámutatott arra, hogy ez a muzeum nem a múlt megkövesedett emlékeinek tárháza, hanem a zsidó tradíciók éltető gyűjteménye, amelyből a jelen nemzedék tanul és felbuzdul. A muzeum egyesület a most lezárult ciklus alatt hatalmasan növekedett és a külföld előtt is tekintélyes és tisztelt neve van. A muzeum épületéből a hitközségi könyvtár a legközelebbi napokban el fog költözni és a rendelkezésre álló területekben a magyar zsidóság történeti arcképcsarnokát, valamint **Perlmutter Izáka** festménygyűjteményét fogják elhelyezni.

A jelentéshez dr. **Endrei S. Henrik** igazgató-főtitkár, dr. **Szabolcsi Lajos**, **Gerő Ödön** és **Mandl Bernát** szólottak hozzá. Mindannyian hangsúlyozták, hogy a muzeum a mostoha viszonyok között is rendkívül értékes munkásságot fejt ki és rámutattak arra, hogy az egész a muzeumot — jogainak tárházát és múltjának emlékeit őrző gyűjteményt — lelkesen támogassa. A költségvetést és zárszámadást dr. **Neményi Ernő** pénz-

táros terjesztette elő. Utána a közgyűlés megválasztotta 5 évre a muzeum egyesület tisztikarát és igazgatóságát. Elnökké **Wertheimer Adolfot**, alelnökké **Drucker Géza** m. kir. kormányfőtanácsost és dr. **Kriszhaber Adolf** budai hitközségi elnököt, ügyvezető igazgatóvá dr. **Munkácsi Ernőt**, pénztárosnak dr. **Neményi Ernőt**, ellenőrökké dr. **Hirschler Henrik** és óbudai **Freudiger Dávid** kormányfőtanácsosokat. igazgatósági tagoknak pedig **Stern Samu** udvari tanácsos, hitközségi elnököt, dr. **Glücksthal Samu** felsőházi tagot, dr. **Hevesi Simon** vezető főrabbit, **Eppler Sándor**, dr. **Barna Károly** kormányfőtanácsost, dr. **Szabolcsi Lajos** főszerkesztőt, báró dr. **Hatvani Bertalant**, dr. **Mahler Ede** és dr. **Marczali Henrik** egyetemi tanárokat, dr. **Lőw Immanuel** főrabbi felsőházi tagot, **Mandel Bernátot** és dr. **Patai József** főszerkesztőt választották meg.

Wertheimer Adolf a tisztikar és az igazgatóság nevében megköszönte az ismételten megnyilvánult bizalmat és azon reményének adott kifejezést, hogy a meginduló új ciklusban az eddiginél is fokozottabb mértékben fogja tudni a muzeum hivatását betölteni. Ezután dr. **Fürst Aladár** és **Grünwald Fülöp** tanárokat a muzeum őrivé és dr. **Gábor János** a muzeumi jegyzőjévé választották meg.

Olvasón

Fabinyi miniszter előkelő nívón tartott emlékbeszédet **Pécsett Zsolnay Vilmos** gyáros fölött. A nagyszerű beszéd hatása alatt elővettem **Perls Ármin** pécsi főrabbi gyönyörű szónoklatát **Zsolnay Vilmosról**, 25 évvel ezelőtt tartotta, **Zsolnay** ős árja volt, de akkoriban egy főrabbit kértek meg az emlékbeszéd elmondására. Ez 25 évvel ezelőtt volt, de mintha 25 évtizeddel ezelőtti történet volna.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

Nem mindig talál a mondás, hogy a próféta nem próféta a saját hazájában. Kecskeméti Lipótot, Nagyvárad nemrégiben örökre eltávozott híres papját, úgy felekezeten belül, mint azon túl is, egyaránt becsülték, tisztelték és szerették, ahol csak ismerték őt. De igazában csak a saját városában értékelték érdeme szerint, ahol valóssággal rajongtak érte az emberek s valódi, mélységes gyászal temette az egész város: s fiatalok és öregek, férfiak és nők, magyarok és románok, zsidók és keresztények egyaránt résztvettek a gyászban.

E mély és általános gyász kifejezésre jutott az ottani lapok tudósításaiban is és az összes, Kecskeméti Lipótról írott cikkeiben melyek közül itt közlünk két megemlékezést: a Szombat hívei bizonyára szívesen fogják ezeket elolvasni. Egyiknek írója, a messze földön híres publicista: Hegedüs Nándor; a másik Bodnár Mária, ismert író tollát dicséri.

Elhunyt nagy barátom, Kecskeméti Lipót, amidőn megérkezett Budapestre, a Chevra Szeretetházába, az első üdvözlések után ama kéreccsel fordult Szofer József gondnokhoz, hogy szíveskedjék megérkezéséről értesíteni Kohlbachot, Kurlaender dr.-t és Schwartz Benjámin-t. S amikor mi, a leghivebb hívek, összegyülekeztünk körülötte, nem a nagy rabbit, a tudóst, az író, a „világító fáklyát“, nem a „prófétát“ láttuk magunk előtt, hanem — a végtelenül szeretetremél-

tó embert, ezuttal, sajnos, nagybeteg. Velünk — pajtáskodott; reminiscenciákat mondott el, titkos gondolatait és aggodásait közölte, Különféle bajairól sohasem beszélt, de sóhajai elég beszédesen hangzottak. Velem rendszerint zsörtölődött: „Én csak a Kurlaender-féle írásra vagyok kíváncsi,“ ugyanugy, mint annak idején, amikor elmondott egy-egy jelentős beszédet, amikor jubilált, vagy amikor elhagyták a nyomdát nagy és híres munkái, a „Jeremiás“, az „Ezsajás“. Ezeknek az eseményeknek az idején is — s erre Kohlbach és Schwartz Benjámin is bizonyára emlékeznek — rendszerint ezt szokta hangoztatni: „A Kurlaender-féle kritikára vagyok kíváncsi.“

Most is érzem mélységesen szuggesztív tekintetét. S szinte hallom, ahogyan kérdi, hogy hol marad a Kurlaender-féle írás. Hetek múltak már el, amióta elhagyott bennünket és még mindig nem tudok Kecskeméti Lipóthoz méltóan írni Kecskeméti Lipótról.

Olvasom

Olaszország vezető zsidó személyiségei Ravenna és Viterbo ügyvédek, valamint Lattes egyetemi tanár intervenciójára Lessona, gyarmatügyi miniszter elrendelte az Abessziniában élő zsidóság felekezeti és világi mielőbbi megszervezését. A gyarmatügyi minisztérium és az olasz zsidó hitközségek szervezete között egyezmény jött létre, amelynek értelmében az itáliai zsidóság megbízottakat küld Abessziniába, ahol ezek két zsidó hi községet fognak felállítani és megszervezni, még pedig egyet Addis-Abébában és egyet Diredauában. Ugyanez a misszió érintkezésbe fog lépni a Tana-tó körül élő, zsidó-falasa-népcsoporttal és a falasák

szellemi és életszínvonalának emelése céljából. Az Aegei-tenger olasz szigeteinek kormányzóságának engedélye alapján e misszióban részt vesznek majd a rhodosi rabbikollégium tagjai is. Nyilvánvaló mindebből, hogy Abesszinia zsidósága ugyanazt a teljes kulturális szabadságot fogja élvezni, mint amilyenben az olasz kormány a muzulmán, a kopt és a többi felekezeteket is részesíti.

Nem olvasom

Ismét szomorú hirt kell regisztrálnom. A PIH. egyik legjobbjá, Kunstädter Adolf, hirtelenül, váratlanul elhagyott bennünket. Tele életkedvvel járt-kelt közöttünk még a legutóbbi időkben is és senki nem sejtette, hogy mennyire beteg. S amikor egy napon, a reggeli órákban a gyászos hír bejárta a várost, általános volt a megdöbbenés.

A neolog templomelőjárók között igazi tudósnak számított Kunstädter Adolf. Fiatal korában kitűnő iskolája lehetett s kétségtelen, hogy kiváló emlékezőtehetséggel áldotta meg az ég. Remekül ismerte a Bibliát s a héber szöveget ugyyszólván betéve tudta, a hangjegyekkel együtt. Legértékesebb jellemvonásai közé tartozott a zsidó tudomány és a zsidó tudósok iránt érzett mély nagybecsülése; őszinte, emberséges jóindulata és mintaszerű jótékonyága.

Számomra különösen fájdalmas veszteséget jelent örök eltávozása. A kedves és meghitt emlékek egész sora fűzött össze személyiségével. Fiatal korában gyakran járt Nagyváradon és kitűnően ismerte a város akkori vezető zsidóságát. Igaz jóbarátot veszítettem el benne, akit megrendüléssel gyászolok.

Csaknem egy évtizeden keresztül együtt reggeliztünk a Japán-kávéházban. Külön-külön asztalnál, mivel egyikünk sem akarta zavarni a másikat, amíg át nem futottuk az összes belföldi és külföl-

di ujságokat. E tekintetben makacsul ragaszkodott ama szokásához, hogy mindaddig, amíg be nem végezte az ujságolvasást, nem volt hajlandó senkivel sem szóba állni. Csak azután ült át hozzám és figyelmeztetett a „Völkischer Beobachter“ valamely cikkére, vagy Milotay és Rájniss egy-egy írására.

Kérkedve emlitem, hogy kedveltje voltam. Néhány évvel ezelőtt, külföldön, megszólított egy szimpatikus és szép hölgy. Nem ismerem. Ő azonban bemutatkozott a következő szavakkal: „Én Kunstädter lánya vagyok, dr. Lengyelné. Apám révén nagyon jól ismerem a Szombat szerkesztőjét, akiről apám mindig oly szeretettel beszélt...”

Olvasom

Leon Blum az új francia miniszterelnök, már régebben hosszabb formában is nyilatkozott francia és zsidó mivoltáról s a világsajtó mostanában egyre-másra közöl részleteket e nyilatkozatból. Leon ebben többek közt a következő, igen érdekes megállapításoknak ad hangot: „Francia zsidó vagyok és nyugodt lelkiismerettel mondhatom, hogy egyben jó francia! Franciaországban, Páris szívében születtem, szüleim és nagyszüleim Párisban éltek s amennyire szerény családom története — ha nem is tulságosan messze — követhető, ki lehet mutatni, hogy dédszüleim elzásziak voltak, tehát szintén franciák. Ami engem illet, francia iskolákat látogattam, franciának neveltek, barátaim franciák s azt hiszem, a francia kultúra hatalmas mértékben véremmé vált. Tökéletesen és az idegen akcentus legcsekélyebb nyoma nélkül beszélem a francia nyelvet... mindezek alapján tehát jogosan tekinthetem magam tökéletesen asszimiláltnak s meg vagyok győződve arról is, hogy a francia szellem, a francia becsületérzés és a francia kultúra legfinomabb elemei sem idegenek tőlem. És mégis, noha ilyenformán teljes mértékben franciának tartom magam, egyuttal azt is érzem, hogy zsidó vagyok. Ám soha a legcsekélyebb ellentétet sem éreztem tudatom e két fázisa között. A teljes odatartozás valamely országhoz, egyáltalán nem zárja ki odatartozást egy másik közösséghez is... Semmiféle komplikációt vagy ellentmondást ebben nem látok. A zsidó ember tökéletesen alkalmazkodhat

környezetéhez és tökéletes francia lehet anélkül, hogy egy hajszálnyival is lazítani kellene azon a kötéleken, amely őt a világ zsidó tömegével egybekapcsolja.

Nem olvasom

Egy újságíró leír egy szeanszot a legnagyobb budapesti spiritiszta körben. A médiumról azt mondja: „feje fölött hosszú fényszarvak röpködnek és egyszerre mindenhol látom ezeket a fényszarvakat és a médium hisztériásan felzokog: Mózes jön. — Hát ez ellen igazán tiltakozni kell.” Éppen Mózeszt ráncigálják elő, aki annyiszor hangsúlyozza: „a boszorkányt ne hagyd élve... ne forduljatok a halottidézőkhöz. Ha a médium legalább Sámuel prófétát látta volna, azt még megértenők, mert a biblia elbeszélése szerint az Én-Dor bibliai helységben lakó boszorkány Saul király tiszteletére őt idézte a halottaitól. Mózes ellenben teljesen ártatlanul került a spiritiszta halottidézéshez.

Olvasom

Offenbach, a nagy francia zeneszerző mostanában éli át harmadik renaissancát, midőn egyidejűleg az Offenbach-kultusz párisi és londoni fellángolásával, három hatalmas világfilm készül Offenbach munkáiból, Londonban és Amerikában. Az egyiket a „Párisi élet”-et Reinhardt fogja rendezni, a másik a „Hoffmann meséi” Charell és Hans Müller rendezésében kerül, mint színes-hangos film a vászonra; s végül Korda Sándor Londonban egy eredeti cselekményű Offenbach filmet rendez, amelynek hőse maga Offenbach lesz, akit Konrad Veidt fog alakítani.

Olvasom

A westfáliai Amstadtban a zsidó temetések nappal tilosak. Az elhantolások este 6-tól reggel 8-ig történhetnek.

Olvasom

Bécsben egy zsidó lány, egy keresztény férfi menyasszonya, avval a megkereséssel fordult a törvényszékhez, hogy atyját megfelelő hozomány nyújtására kényszerítsék. A lány atyja ortodox zsidó, aki tiltakozott a lány követelése ellen, amelyet a bíróságok mindaddig elutasítottak. Nemrégiben a legfelsőbb törvényszék is elutasította a lány kívánságát, avval a megokolással, hogy tekintet-

Balatonnál

**SIÓFOK
KESZTHELY
BALATONLELLE
BALATONALMÁDI
BALATONSZEMES**

MEINL GYULA

r.-t.
Idényflókjai

tel kell lenni az atya szubjektív érzéseire és álláspontjára, leánya házasságának kérdésében.

A pesti izr. hitközség kórházi és intézményügyi bizottsága e hónap 11-én, csütörtökön tartotta meg zárszámadási együttes ülését a székház előljárósági termében Frey Kálmán előljáró elnöklétével. Ez az ülés egyúttal alakuló ülés is volt, ehhez képest a bizottsági tagok nagy számban jelentek meg. A zárszámadási előterjesztésekhez és jelentésekhez kapcsolódó magas színvonalú érdeklődést a hitközség legnagyobb szociális és tudományos intézménye: a kórház iránt. Eppler Sándor főtitkár ismertette a kórház pénzügyi vonatkozásait kimerítő és minden részletre szakszerűen kiterjeszkedő előadásában, melyhez dr. Politzer Gusztáv, dr. Ernst Ernő, dr. Fried Frigyes és dr. Klár Zoltán bizottsági tagok szóltak hozzá. Frey Kálmán elnöki rezüméje után a bizottság köszönetét nyilvánította a vezetőségnek értékes munkájáért és egyhangúlag elfogadta a zárszámadást, egyúttal pedig tudomásul vette az évi jelentést.

A Pesti izr. hitközség új templomi előjárói

A pesti izr. hitközség legutóbbi választmányi ülése megválasztotta a hitközség templomainak templomi előjáróit, míg az előjárósági ülés az egyes templomok vezető templomi előjáróit, valamint templomi előjáró helyetteseit választotta meg. Ehez képest az egyes templomok templomi előjáróságai a következőképpen alakultak meg:

A Dohány-uccai templom vezető templomi előjárója: Wiener Mór, templomi előjárói: Beck Jenő, Breuer Gusztáv, Eppinger Arthur (új), dr. Hajdu Miklós, Kuliner Gyula, Lunczer Pál, Molnár Gyula, Vámos Henrik (új), templomi előjáróhelyettesei: Stern Jenő és Tauszig Vilmos.

A Rombach uccai templom vezető templomi előjárója: Dinner A. Emil, templomi előjárói: Fenyves Ignác, Landesmann Márk, Vajna József (új), Weisz Gyula, templomi előjáróhelyettesei: Biró Ernő, Deutsch Adolf, Gottesmann Lipót, Hegedüs Ernő, Kazár Nándor.

Az Aréna-úti templom vezető templomi előjárója: Székely Mózes, templomi előjárói: Heim Lajos (új), Holzer Lajos, Kraszner Márton, Krausz D. Jakab, Meisels Lajos, Polacsek Nándor (új), Schusdek Ernő (új), Spiegel Jónás, Vigodni Adolf (új), templomi előjáróhelyettesei: Fábrián Menyhért, Friedmann Miksa, Löwinger Lipót, Tauszig Vilmos, Weisz Sámuel.

A Bethlen-téri templom vezető templomi előjárója: Wilhelm Fülöp, templomi előjárói: Fenyves Adolf, Kecskeméti Árpád, Popper Lajos, Simonyi Albert, Soltész József, Schwarz Márton, templomi előjáróhelyettesek: Blau Vilmos, Grünmandl Mór, Hegedüs Ábrahám, Wilhelm Sándor.

A Csáky-uccai templom vezető templomi előjárója: Munk Gábor, templomi előjárói: Eichbaum Mór (új), dr. Flesch Jenő, Griesz Arnold, Gutfreund Márk, Latter Mór, Weisz Manó, Wohlstein Dezső Dávid, templomi előjáróhelyettesei: Hartmann Vilmos, Hornik Sándor, Rosenberg Albert, Schulz Henrik, Weisz Izidor.

A Nagyuvaros-uccai templom vezető templomi előjárója: Wertheimer Soma, templomi előjárói: Ébner Izsák, Goldner Izrael, Rosenberg József (új), Ungár Adolf, dr. Várkonyi Gyula (új), templomi előjáróhelyettesei: Basch Manó, Melczer Mór Mózes, Pauker Lipót.

A Páva-uccai templom vezető templomi előjárója: Hoffmann Samu, templomi előjárói: Hercegh Sándor (új), Kún Dezső (új), Szabó Rezső, Weisz Mór, Weisz Vilmos, templomi előjáróhelyettesei: Raskó Jenő, Stern Benő.

A Bosnyák-téri templom vezető templomi előjárója: Rechnitzer János, templomi előjárói: Böhm Lipót (új), Fischer Pál, Grad Mór, Hajnal Pál, Schick Mór, templomi előjáróhelyettesei: Fuhrmann Márk, Hecht Izrael, Pollák Ignác.

Nem olvasom

Megyery Ella az Új Magyarországon ve-lencei leveleket közöl, beszél a régi gettóról, azt mondja róla: „Ahol Shylock kalmárkodott, Casanova kereste a kalandokat s amelynek dzsungeljébe Michel Angelo is menekült... Itt rejlett Tintoretto háza... itt élt és dolgozott a rettenetes agyvelő a zsidóság tengerében.” Ezzel szemben az író megállapítja, hogy a mostani típusok közül: Egyikük sem tintorettoi téma. — Honnan tudja ezt? Az akkori riporterek sem láttak semmi megragadót a gettóból, amikor Tintoretto igenis látott. Eppen abban van a zseni és a szokvány-ember között.

Kecskeméti Lipót emlékére nagyszabású gyászistentisztelet volt

Hétfőn délután hat órára a Cion-templomot feketébe öltözött közönség zsufolásig töltötte meg. Még frissen sajnó érzésekkel jöttek el hívei, tisztelői és barátai a nagy rabbinak, hogy a kegyelettel rendezett gyászistentiszteletnek részesei legyenek.

Kecskeméti Lipót dr. emléke borongott a hívős templom falai között és az oltár mellett, a fekete posztóval bevont és gazdátlan imahely — sajnos — döbbenetes erővel és mély szomorúsággal tanuskodott arról, hogy testi valóságában már nem létezik ez a főpap, akinek egyéni kiválóságait és pótolhatatlan jelentőségét ezen a rekviemen újból kiemelték. Maga a gyászistentisztelet Nébel Imre dr. salontai főrabbi magasztos hangú és román nyelvű imájával kezdődött, majd Weisz Jenő főkantor érces hangon előadott megható gyászéneke következett. Utána Schwartz Benjámin dr. budapesti főrabbi lépett a szószékre. Klasszikusan felépített, retorikai gazdagságú beszédet tartott. Szinte költői színekkel rajzolta meg Kecskeméti Lipót emberi alakját és mint papot, a zsidó ideál mindenkori eszményeként állította be. Méltatta Kecskeméti dr.-nak kulturjelentőségét, mely országhatárokon át is érvényesült és eleven erővel hatott. Beszélt a nagy tanítóról, az íróról, egyházának egyik legnagyobb fiáról. A pesti főrabbi gyönyörű beszéde mély hatást keltett a templomban levő halgatóság között.

Berettyóújfaluból jelentik: Mult héten tartotta a magyarországi Biharvármegye évnegyede közgyűlését dr. Szilágyi Lajos főispán elnöklete alatt. Az ülés megnyitása után dr. Szilágyi Lajos a törvényhatóság tagjainak meghatott hangulatában a következő emlékbeszédet tartotta a nemrég elhunyt dr. Kecskeméti Lipót oradeai főrabbról:

— „Bejelentem, hogy dr. Kecskeméti Lipót az oradeai zsidó hitközség főrabbi-ja nemrégiben elhunyt. (A vármegyei

közgyűlés tagjai fellállanak.) Dr. Kecskeméti Lipót kétségtelenül elsősorban a maga hitfelekezetének halottja és vesztese. Halottja és vesztese azonban ezenkívül az egész kulturmagyar-ságnak és mindenekfelett Biharnak is. Kecskeméti Lipót a maga hitsorsosait a maga hitében úgy erősítette, őket a lelkekben úgy irányította tanította, nevelte, hogy az más felekezetek számára is mintaképül vehető. Tehetsége, tudása, egyházi és irodalmi munkássága, klasszikus szépségű szónoklatai erős nemzeti érzése és a közélet minden terén emelkedett szellemről tanuskodó magatartása méltóvá teszik őt arra, hogy a váratlan elhunytával mi is veszteseknek érezzük magunkat. Ezért javaslom, hogy dr. Kecskeméti Lipót emlékezete jegyzőkönyvben örökíttessék meg és egy jegyzőkönyvi kivonat az oradeai nyugati szertartású zsidó hitközség előljáróságának küldessék át.“ (Szabadság)

Dr. Makai Ernő és dr. Makai Ödön fiúi alázattal, az Ur akaratában megnyugodva, a magunk, családjaink és a rokonság nevében megrendülve tudatjuk, hogy rajongásig szeretett édesanyánk

ÖZV. LÖWENSTEIN ADOLFNÉ
sz. Fischer Hermin

hosszú betegség után, június 29-én életének 80-ik, gyászos özvegységének negyvenedik évében elhunyt.

A megboldogult hült tetemeit július 1-én, szerdán, délután fél 6 órakor helyeztük örök nyugalomra a rákoskeresztúri izr. temetőben:

Csendes részvétet kérünk.

Gyászolják:

Dr. Makai Ernőné szül. Benedek Stefy, dr. Makai Ödönné szül. József Etelka menyei,

özv. Müller Mórné szül. Fischer Riza nővére,

özv. dr. Fischer Jakabné

szül. Leitersdorf Hermin

sógornője,

Makai Márta, Makai Gábor, Makai Zsuzsi, Makai Péter, Makai Ádám, Holzweber Imre, (és felesége Sik Magda) unokái, Holzweber György dédunokája, unokaöccsei, unokahugai és kiterjedt rokonsága.

Az Orthodox Központi Bizottság ülése

Junis hó 29-én tartotta az orthodox Központi Bizottság rendes félévi ülését. Az ülést Kahan-Frankl Samu elnök vezette és a Központi Iroda részéről még Frankl Adolf felsőházi tag, örökös tiszteletbeli elnök és Dr. Rainer Imre jogtanácsos vettek részt a tanácskozáson. Hartstein Lajos ügyv. elnökhelyettes gyengélkedése miatt akadályozva volt a megjelenésben. A bizottság rabbitagjából Strasser Salamon debreceni, Teitelbaum Naftaly nyirbátori, Snyders Bernát győri és Kohn Farkas csornai fő-rabbik, a világi tagok közül óbudai Freudiger Ábrahám m. kir. kormányfőtanácsos, óbudai Freudiger Lipót m. kir. kormányfőtanácsos, Korein Dezső, Klein Márkusz (Budapest), Bernfeld Sámuel, Krausz Mór (Debrecen), Németi Sándor (Niregyháza), Kornitzer Salamon Szerencs és Berger Benő (Ujpest) jelentek meg. A napirenden levő ügyek Kahan-Frankl Samu elnök és Dr. Reiner Imre jogtanácsos előadásai alapján kerültek tárgyalásra. A bizottság tagjai élénk részt vettek az ügyek megvitatásában.

A bizottság úgy határozott, hogy az új választás lehetőleg még a folyó évben tartandó meg. A palesztinai szomoru állapotokkal is részletesen foglalkozott a bizottság. Mély együttérzésének és segítőkészségének dokumentálására elhatározta, hogy körlevéllel fordul a főrab-
ra hívja fel őket. A hitközségeket arra fogják felkérni, hogy Röéh szombatján a Tóra előtti felajánlásokat kizárólag erre a szent célra bocsássák rendelkezésre. Részletes felvilágosítást nyert a bikkhoz, továbbá a hitközségekhez és ezek tagjaihoz és a Rabbí Méir Baal Hanesz intézmény fokozott támogatásbályzat jelenlegi kielégítő kedvező állásáról is. Tárgyaltatott a vasárnapi munkaszünetnek a szombattartó zsidó kereskedőket érintő kérdése és helyesen vétetett tudomásul a Központi Iroda vezetőségének az a bejelentése, hogy ebben az ügyben illetékes helyen újabb lépéseket tett folyamatba. Kimerítő tájékoztatást nyújtott a Központi Iroda vezetősége azokról a jogorvoslati lépésekről, amelyeket illetékes helyen folyamatban tett a jesivák és talmudtóra iskolák tanszabadsága ellen legutóbb megkísérelt támadásokkal szemben. Beható tanácskozást folytatott a Bizottság azokról a szomoru jelenségekről is, amelyek egyes vidékeken a hitestvéreink

elleni alantas izgatással kapcsolatosan mutatkoznak. Fájdalmasan állapították meg, hogy ez az emberietlen gyűlöletet szító agitáció sok helyen immár a leg-súlyosabban érinti hitestvéreink existenciáját is. — A hazai zsidóság vezetőinek a miniszterelnöknél történt eljárásáról is részletes oktatást nyert a bizottság. Az orvoslási módokatokról való tanácskozás során, némi megnyugvást váltottak ugyan ki azok az erélyesebb rendszabályok, amelyeket a kormányhatalom az utóbbi időben a szélsőséges izgatás vezetőivel szemben alkalmaztak, mégis a bizottság tagjai egyértelműen szükségesnek tartották a védekezés eszközeiről való további gondoskodást. — továbbiak során a bizottság a napirendben levő rendes folyó ügyeket és az eldöntésre váró egyes konkrét kérdéseket tárgyalta le és hozta meg ezekre vonatkozó határozatait. A Rabbicollegium külön határozott az eléje terjesztett vallási kérdésekben és ezek között azoknak a rabbijelölteknek a kérelme ügyében, akik a rabbiképesítési oklevél elnyerése céljából kérték a vizsgáztató fő-rabbik kijelölését. A napirend letárgyalása után Kahan-Frankl Samu elnök köszönetet mondott a bizottság tagjainak a megjelenésükért és a tanácskozásban való részvételükért és az ülést bezárta.

Nem olvasom

Egy liberális lapban azt olvassuk, hogy Oroszországban reform hitközséget alapítanak a zsidók és az a különös -- írja -- hogy ez az első kísérlet arra, hogy nemzeti alapra helyezték a zsidó vallást Oroszországban, ahol megszűnt a nemzet fogalma. Ezzel kapcsolatban hivatkozik a mult század közepén megindult pesti reform zsidó mozgalomra. — A jóindulatu cikk elejétől végig teljesen téves. Reform zsidó hitközség éppen azt jelenti, hogy ki akar desztilálni a zsidóságból mindent, ami keleti tradíció, teljesen etikai alapokra akarja helyezni a zsidóságot s így teljesen anti-nacionalista. — Ezt csak azért írom meg, mert hátha valamilyen felületes antiszemita elolvassa ezt a cikket és azt a következtetést akarja például levonni belőle, hogy Chorin Áron aradi reformer vagy Horn Eduard a későbbi magyar államtitkár fajvédők voltak.

Kerületi ülés Szegeden

A XXII. izr. községkerület 11.-én Szegeden tartotta közgyűlését, amelyen a községkerületi képviselők csaknem teljes számban jelentek meg. A közgyűlés az új zsinagógában tartott istentisztelettel kezdődött, amelyen Király-König Péter orgonapréludiumának eljátszása után a templomi énekkar Fürth Jenő karnagy vezényletével Gábor Arnoldné hegedűtanár által betanított zenekari kísérettel Király-König Péter hangszerelésében előadta Lewandovszky német zeneszerző 150. zsoltárát. A fenséges szépségű zsolár tökéletes interpretációja mély hatást gyakorolt, a zenekari kíséret harmonikusan festette alá a zsolár szépségeit. Majd a templomi kórus és Lamberg Mór főkantor Schorr Baruch: Av horachamimját énekelte, mely után dr. Löw Immanuel főrabbi, felsőházi tag Palesztina vértanúiról emlékezett zengzestesen szárnyaló beszéddel. Az istentisztelet a Himnusz eléneklése fejezte be. A községkerületi közgyűlésen dr. Biedl Samu, kerületi elnök elnökölt. A beszéd elmondása után a közgyűlés tagjai felállva helyükön hallgatták az elnöknek dr. Kecskeméti Lipót nagyváradi főrabbi elhunytá alkalmából tartott következő emlékezését: -- Könnyű itt bent a megszűkült ország határai között hazafiaszkodni, de nehéz azokon a részeken, amelyek ma nem tartoznak ide és ahol, sajnos a kormányzati politikának sarkpontja denaturálja a magyarságot. Ott megállni a helyét szilárdan eltökélten, elhatározottan és há kell, a martírságra készen szolgálni a magyarság ügyét, ez lehet példaadója azoknak, akik a zsidóság magyarságát is kétségbevonják. Menjenek oda, ahol Kecskeméti Lipót állott és álljanak úgy őrt a magyarság örnyelén mint ő. Ha lenne elfogatlanság valamennyien megérdemelnénk, hogy meg bocsássanak nekünk Kecskeméti Lipót példája okáért. — Ezután a közgyűlés a tárgysorozat letárgyalásához fogott. Az évi jelentést dr. Herzog Henrik (Békéscsaba) és dr. Silberfeld Jakab (Békéscsaba) hozzászólása után elfogadta, majd tudomásul vette az 1935. évi pénztári jelentést is. A közgyűlés a községkerületi bíróság elnökeivé dr. Biedl Samut és dr. László Adolf szegedi kir. ítélőtáblai bírót, elnökhelyetteseivé dr. Herczog Henrik békéscsabai ügyvédet és dr. Müller Jenőt, az orosházai hitközség elnökét választotta meg. A közgyűlés határozati javaslato fogadott el dr. Durchstag István battonyai rabbi előadásában a hitoktatás eredményesebbé tétele tárgyában. Majd megválasztotta a kerület tanfelügyelőjének dr. Kecskeméti Ármint makói főrabbit, tanfelügyelőhelyettesnek dr. Adler Ignác gyulai főrabbit, dr. Frenkel Jenő szegedi rabbit

és Szilágyi Sándor békéscsabai áll. leányliceumi tanárt. Megalakította a hitoktatási tanügyi bizottságot. Ezután dr. Frenkel Jenő előadásában határozati javaslatot fogadott el a zsidó ifjúság jövőjének biztosításáról. A községkerület képviselőit a szegedi hitközség látta vendégül közebéden, amelyen dr. Löw Immanuel főrabbi, dr. Biedl Samu, dr. Adler Ignác, dr. Singer István, Varga Mihály, dr. Frenkel Jenő és dr. Sserő Edéné tartottak beszédet.

A pesti izr. hitközség oktatásügyi bizottsága június 9-én tartotta dr. Glücksthal Samu elnökhelyettes, oktatásügyi előljáró elnöklete alatt zárszámadási ülést. Dr. Glücksthal Samu elnök kegyelettel emlékezett meg dr. Kecskeméti Lipót főrabbról, aki Nagyváradon elhunyt, magyar pap volt, sziklaszilárd, magyar zsidó volt a legnemesebb fajtából. A maga és az ügyosztály fájdalmát egyaránt fejezi ki a nagy veszteség fölött, erről a mai ülés jegyzőkönyvében ad kifejezést, a családnak pedig a hitközség részvétét fejezi ki. Dr. Glücksthal Samu elnök ezután ismertette a hitközségi iskolák fontosságát és jelentőségét; a zsidó iskolákra szükség van, fontos missziót teljesítenek. Sorra vette a hitközség összes iskoláit a történeti fejlődés sorrendjében, bemutatva egyúttal az iskolák mai állapotát, létszámát is. Örömmel állapította meg, hogy az összes iskolák nagyszerűen megállják helyüket, az iskolákat látogató felügyelők a legnagyobb elismeréssel adóztak a tantestületek munkásságának. Bejelentette, hogy a fiú- és leánygimnázium ellenőrzésére sikerült dr. Balassa József professzort megnyerni, akit meleg szeretettel üdvözölt. Igen fontosnak tartja, hogy még szorosabb legyen a kapcsolat tanár és tanítvány között, kell, hogy a tanár hozzáférkőzzék a tanítvány szívéhez és lelkéhez. Hitoktatás, oktatás, nevelés legyen a legfontosabb irányelv iskoláinkban. Ismertette végül a zárszámadásokat, amelyek szerint az oktatásügyi osztály 1935-ben kb. 20.000 pengővel kevesebb kiadást mutat fel. Az elnöki expozét a bizottság nagy tetszéssel fogadta. Dr. Groszmann Zsigmond, dr. Hajdu Miklós, dr. Balassa József, dr. Gold Simon, dr. Richtmann Mózes, dr. Friedmann Ignác, dr. Spitzer József bizottsági tagok hozzászólásaira dr. Glücksthal Samu elnök reflektált. Javaslataira az oktatási bizottság az iskola tantestületének háláját és elismerését fejezte ki, majd a zárszámadásokat elfogadta.

AZ IZR. SZÜNIDEI GYERMEKTELEP EGYESÜLET ma tartotta a XXIV. rendes közgyűlését a pesti izr hitközség székházában nagyszámu és előkleő közönség jelenlétében **Kálmán Henrik** kincst. főtan. egyesületi elnök vezetésével, melyről **Stern Samu** hitközségi és Orsz. Izr. Irodai elnök az egyesület nagy pártfogója halaszthatatlan teendői miatt kimentette magát. Napirend előtt elnök kegyelettel emlékezett meg az egyesület halottairól, köztük **Sándor Pál** orsz. képviselőről, **Székely Ferenc** udvari tanácsosról, **Adler Gyuláról** és **Schwarcz Gyuláról** s indítványára emléküket a Közgyűlés jegyzőkönyvileg megörökítette.

Elnök megnyitó szavaiban vázolta az egyesület elmúlt évi működését, mely szerint a súlyos gazdasági viszonyok ellenére is közel 600 gyermeket nyaraltatott és hálával emlékezett meg mindazokról, kik ezt lehetővé tették. Ezért a közgyűlés köszönetet szavazott **Budapest Székesfőváros Tanácsának**, a **Pesti Izr. Hitközség**, a **Pesti Chevra Kadisa** a **Budai Izr. Hitközség**, és a **Kőbányai Izr. Hitközség Elöljáróságának**, továbbá egyéb intézményeknek és vállalatoknak, valamint a magánadakozóknak, a sajtónak és az orvosi karnak élén **Dr. Temesváry Rezső** egyet m. tanárral a munkáért, melyet az egyesület érdekében kifejtettek. Utána a közgyűlés meleg ünneplésben részesítette **Kemény Lajos** korm. főtanácsost, aki Óbudán a Péterhegyen saját költségén egy gyermek üdülőt létesített s azt az egyesületnek nyaraltatás céljából rendelkezésre bocsátotta. A közgyűlés a kiváló emberbarátnak hálás köszönetet szavazott.

Dr. Groszmann Zsigmond rabbi egyházi elnök örömmel állapította meg azt, hogy az egyesület valóban hivatása magaslatán áll s ezért hálás köszönet illeti **Kálmán Henrik** kincst. főtan. elnököt, **Galambos Jenő** ügyv. igazgatót, valamint az egyesület igazgatóságának többi tagjait.

Galambos Jenő ügyv. igazgató által bemutatott zárszámadás és költségelőirányzatot a közgyűlés elfogadta, a felmentvényt az igazgatóságnak és választmánynak egyhangulag megadta. Számvizsgálóul az 1936. évre újra **alsóterényi Auer Róbert**, **Gottlieb Béla**, **Kreiner Ferenc** választották meg.

Dr. Dési Géza korm. főtan. a pesti izr. hitközség Elöljárósága nevében szolt fel s örömmel állapította meg, hogy az egyesület az elmúlt évben 600 gyermek nyaraltatásával oly munkát végzett, mely a mai időkben — mikor még kenyér is alig jut az emberiség nagyrészenek — mindenki részéről a legna-

gyobb elismerést érdemli. Az egyesületek szinte versenyeznek azon, hogy a szegények érdekében minél többet tessenek. E versenyben az első harcosok soraiban áll az Izr. Szünidei Gyermektelep Egyesület. Ezért meleg köszönetet mond **Kálmán Henrik** elnöknek, valamint a vezetőség tagjainak.

Végül a választásokat ejtették meg. A közgyűlés **dr. Berényi Sándor** jelölő bizottsági elnök javaslata alapján elnöké újra **Kálmán Henrik** kincst. főtanácsost, elnökhelyettesekké **Lunzer Pál** ügyv. igazgatót és **Fürst György** igazgatót, egyházi elnökké **dr. Groszmann Zsigmond** rabbit, társelnökké **dr. Schwarcz Benjamin** rabbit, az igazgatóság és választmány többi tisztségeire pedig a tisztikar régi tagjait választotta meg.

Kálmán Henrik elnök zárószavai után — melyben Isten áldását kérte az egyesület jótéevőire — a közgyűlés lelkes hangulatban ért véget.

Jelen voltak: *Breuer Gusztáv, dr. Csörgő Hugó, dr. Désy Géza, dr. Endrey Henrik, dr. Farkas Józsefné, Fenyves Ignácné, Fürth Margit, Galambos Jenőné, dr. Gelencsér Miksa, özv. dr. Grauer Vilmosné, dr. Groszmann Zsigmond, Guttmann Mór, Herczeg Béláné, Hübsch Alfréd, Kálmán Henrik, dr. Kenéz Kurländer Ede, Klein Miksa, Komját Ernő, dr. Mezei Rezső, Molnár Gyula, Munk Gábor, Ötvös Károly, Pintér Miksa, dr. Richtmann Mózes, Simonyi Albert, dr. Schreiber Lajosné, dr. Schwarcz Benjámín, Schlanger Mór, Szabó Rezső, Szófer József, dr. Weisz Sámuelné, Wiener Mór, dr. Zahler Emil, stb.*

Az alaptalanul megvádolt Klein Elek jogerős felmentése. A felekezeti széles köreiben őszinte örömet keltett a budapesti kir. ítélőtáblának az az ítélete, amely a hitközségi élet egy agilis tagjának, **Klein Elek**nek, a VAC régi, érdemes ügyvezető elnökének egy áldatlan örökösödési perben méltó elégtételt szolgáltatott. Ismeretes ugyanis, hogy már a m. kir. törvényszék **Töreký-tanácsa** megállapította a **Klein Elek** és társai ellen támasztott vádak alaptalan voltát és úgy **Klein Elek**et, mint fentnevezetteket felmentette a vád és következményei alól. A kir. ítélőtábla rövid tanácskozás után nyomatékos és minden kétséget kizáró indokolással mentette fel **Klein Elek**et, illetve hagyta helyben a törvényszéknek már előző felmentő ítéletét, hogy ehhez a felmentéshez most már az ügyész is hozzájárult, a felmentésben megnyugodott és így az azonnal jogerősre emelkedett.

STEINER MARCEL tőzsdetanácsos Sándor Pál utóda. A Pesti Hitközség vasárnapi közgyűlése Sándor Pál halálával megüresedett hitközségi választmányi tagsági helyére, Steiner Marcel tőzsdetanácsost egyhangulag megválasztotta. Steiner Marcel tőzsdetőtanácsos, a budapesti kereskedelmi és gazdasági élet egyik általánosan kedvelt, népszerű vezetőembere, kit mindenütt szeretnek és tisztelnek. Évtizedek munkája fűzi őt a zsidó vallás közösségéhez. Felesége a közbecsülésben álló néh. dr. Weiss esztergomi főrabbi leánya és már fiatal korában részt vett a felekezeti közéletben. Az elmúlt években feleségével együtt az OMIKE jótékonyági, szociális akciójának élére került, melyeket nagy alaposággal és szeretettel intéz. Új tisztességében Steiner Marcel a Pesti Hitközség gazdasági és pénzügyi munkájának lesz fontos része.

Bár-micvó. Szabó Rezső a Páva-uccai templomkörzet köztiszteletben álló népszerű és konzervatíven vallásos előljárójának és nejének fia Róbert, június 20-án szombaton délelőtt 10 órakor a Páva-uccai templomban tartotta bár-micvóját. Szabó Rezsőt és nejét a családi ünnepség alkalmából nemcsak a Páva-uccai templomkörzet, hanem Budapest zsidóságának is számos tekintélyes reprezentánsa kereste fel szerencsekívánataival.

A pesti izr. hitközség vallásoktatási szakszervezete a hónap 10-én, szerdán tartotta ülését dr. Rosenák Miksa vallásoktatási előljáró elnöklete alatt. Dr. Rosenák Miksa elnök mély fájdalommal megemlékezett dr. Kecskeméti Lipót nagyváradi főrabbi haláláról. Az elhunyt intakt jelleme és vallásossága, tudományos működése, izzó magyar érzése avatta igazi pappá. Halála egyaránt vesztesége a magyar nemzetnek és zsidó felekezetnek. — Szeretettel üdvözölte ezután az elnöklő előljáró dr. Schäfer Zsigmondot és dr. Spitzer Józsefet, az ügyosztály új helyettes előljáróit. Az ülésen nagyszámban megjelent tagok élénk érdeklődéssel hallgatták az elnöklő előljáró bevezető szavait, majd dr. Braun Salamon tanfelügyelő jelentését az 1936. év első feléről, amely jelentés leginkább a vallásoktatók iskolán kívüli tanító munkájával foglalkozott. Az előterjesztésekhez dr. Hevesi Simon vezető főrabbi, dr. Groszmann Zsigmond rabbi, továbbá dr. Hajdu Miklós, Székely Mózes, dr. Politzer Gusztáv, dr. Friedmann

Ignác, dr. Epstein Manó, Pártos Zsigmond, dr. Kun Ármin, dr. Spitzer József szóltak hozzá, elismeréssel méltatva a vallásoktatás örvendetes fejlődését. Dr. Rosenák Miksa előljáró és Eppler Sándor főtitkár felvilágosításai után a szakszervezet elfogadta az 1935. évről szóló zárószámadásokat.

DOKTORRÁ AVATÁS. Június hó 22-én, a József nádor műegyetemen a közgazdasági tudományok doktorává avatták dr. Rosenberg Istvánt. Rosenberg Sándornak, a Gschwindt-gyár igazgatójának és Rosenberg Sándornénak, a magyar zsidó közélet jótékony nagyszonyának a fiát. A Rosenberg-házaspárnak megadatott az a ritka boldogság, hogy sikerült fiaikat a legjava zsidó szellemben felnevelni. E mostani, szép alkalomból a tisztelők és jóbarátok tömege halmozta el a családot jókívánságokkal.

Leányárvaházi felvétel. A Pesti Izr. Nőegylet leányárvaházában az 1936—37-ik tanévre felvétetnek 6-ik életévüket betöltött, az elsősorban teljesen elárvult izr. leánygyermek 10 éves korig. A felvétel iránti kérvények a Pesti Izr. Nőegylet elnökségéhez (VI., Desseffy u. 41.) nyújtandók be f. é. június 30-ig. A kérvényhez csatolni kell; a szülők házassági bizonyítványát az elhalt szülő halotti levelét, az árva születési-, oltási- és esetleg iskolai bizonyítványát.

KERESKEDŐK ÉS IPAROSOK TAKARÉK ES ÖNSEGÉLYZŐ EGYESÜLETE. Fenti egyesület múlt hét vasárnapján tartotta rendes közgyűlését a budapesti aut. orth. hitközség dístenmlében. Weisz Mór alelnök megnyitójában hangsúlyozta a filléres alapon működő egyesület fontos szociális küldetését. Sputz Sándor pénztári jelentéséből megtudtuk, hogy az egyesület kb. egy éves fennállása óta 40 rászoruló tagjának nyújtott kölcsönöket.

AZ IMIT KÖZGYŰLÉSE. Június 22-én délután fél 6 órakor tartotta meg az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat ezidei közgyűlését, Wertheimer Adolf elnök megnyitó beszédében bejelentette, hogy a Magyar Zsidó Oklevéltár második része két vagy három kötetnyi terjedelemben valószínűleg még ez év folyamán meg fog jelenni. Felhívást intézett a felekezeti sajtóhoz, hazánk hitközségeihez és intézményeihez, hogy karolják fel a Társulatunk érdekeit. A közgyűlés az elnöki jelentést egyhangulag elfogadta.

majd dr. Szemere Samu, Mandel Bernat. Komlós Aladár és dr. Naményi Ernő terjesztették be a bizottsági jelentéseket. A közgyűlésen felmerült kérdésekhez dr. Hevesi Simon, dr. Barna Károly, dr. Kálmán Ödön, Kóbor Tamás, dr. Hevesi Ferenc, dr. Groszmann Zsigmond, dr. Kiss Arnold, dr. Hajdu Miklós, dr. Ballagi Ernő, dr. Spitzer József, dr. Friedmann Dénes és Heller Kálmán szóltak hozzá. Az elnök javaslatára a közgyűlés egyhangulag hozzájárult a választmány határozatához, amely szerint a megüresült társelnöki tisztségre Szántó Jenőt, az Országos Izraelita Iroda alelnökét, a pénztárosi tisztségre pedig dr. Makai Ernő vezérigazgatót választották meg. Az előkelő színvonalon mozgó vitát Wertheimer elnök zárószavai fejezték be.

A Budapesti V. ker. Izr. Nőegylet és Láncsoportja jun. 17.-ikén tartotta a Hűvösvölgyben intézményei javára garden-party-ját, mely az egyesület eddigi rendezvényeinek sorába méltó fénytel és sikerrel sorolható be. A zsidó 'ársadalom elitje jelnet meg, szebb-nél-szebb lányok segítették a mulatság útján az egyesület karitatív céljait. Itt közöljük, hogy az Egyesület által fenntartott Étkező jun. 21.-én zárult. Az egyesület tagjai minden csütörtökön délután találkoznak baráti megbeszélésre a Margi szigeten a Szalay (volt Márkus) kávéház dunaparti oldalán.

VAMOS HENRIK nagykereskedő lett **dohányuccai templom új előljárója**, 18 év óta tagja a hitközség képviselőtestületének, ismert vezetőalakja az erzsébetvárosi zsidóságnak. A zsidó szív és a zsidó összetartás hirdetője és megvalósítója. Esztergomban született és az ismert Vámos-féle konfekciónagykereskedésnek tulajdonosa. Áldásos működést fejt ki különösen a Ahavas Reim betegek gyámolító egyesületben és mindenkor minden igaz zsidó ügynek lelkes és áldozatkész támogatója. A pesti hitközség közbecsült vezetőtagja.

Tisztujítás a Statusquo-Szövetségben. A Magyarországi Statusquo-Ante Izr. Hitközségek Országos Szövetsége, e hó 8-án. Debrecenben tartott nagygyűlése **Ungár Jenő** vezérigazgatót, a debreceni hitközség elnökét választotta meg a Szövetség világelnökévé. Dr. Fejér Ferenc, lelépő elnököt tiszteletbeli elnökké vá-

lasztotta a nagygyűlés. Egyházi elnökké újból dr. **Bernstein Béla** nyiregyházi főrabbi, társelnökké Feigl L. H. gyöngyösi főrabbi, alelnökké dr. **Schlesinger Sámuel** debreceni főrabbi, előadóvá dr. **Jakab Jenő** gyöngyösi rabbi (új) választott meg. Világi társelnökké újból **Bodor Zsigmond**, a nyiregyházi hitközség elnöke, alelnökké dr. **Grósz József**, az egri izr. hitközség elnöke (új) előadóvá dr. **Vajda Árpád** gyöngyösi ügyvéd választott. A Szövetségi Tanács tagjaiul a hivatalos listán megnevezettek választották meg.

A „**MIKÉFE**” közgyűlése. A Magyar Izr. Kézmű- és Földmívelési Egyesület I. év július 7-én, kedden d. u. 6 órakor a Pesti Izr. hitközség disztermében (VII. Sip-utca 12. II. emelet) tartja 94. évi rendes közgyűlését, melynek napirendje az 1935—36. évi működéséről szóló jelentés, zárszámadás, valamint az 1936—37. évi költségvetési előirányzat. E közgyűlésre a vezetőség meghívja az egyesület tagjait és barátait.

A VAC női kézilabdásainak nagy sikere. A VAC, amelynek a magyar kézilabda sport megteremtésében **Dückstein Zoltán** tanár irányításával olyan fontos szerepe volt, ez évben újra szervezte női kézilabda csapatát, mely az egész sport-év folyamán nagyon szép küzdelmekben tünt ki. A II. osztályú bajnoki mérkőzések győzelmei alapján most ez a csapat is az I. I. osztályba kerül fel, ami a lelkes női játékosoknak és a csapat vezetőjének, **Bodor György** válogatott játékosnak egyaránt érdeme. A VAC sportigazgatójának **Dückstein Zoltán**nak 30 éves jubileuma alkalmából a VAC **Adler Ernő** szakosztályi elnök adományából értékes serleg-tiszteletdíjat tűzött ki egy körmérkőzésen résztvevő női kézilabdacsapatok számára, az első ily mérkőzést a VAC az Angol Magyar Cérnagyár jóképességű csapata ellen szép küzdelem után 2:1 arányban nyerte.

MINDEN ÚJ KÖNYVET MEGKAPHAT magyar, német, francia és angol nyelven **Lukács kölcsönkönyvtár és könyvkereskedésében**, Budapest, V. Nádor u. 8. Telefon: 80—6—37. Olcsó helybeli és vidéki előfizetési díjak! — Házhoz szállítás.

Feladvás szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.
Postatakarékszám 16.760

NADOR (Neufeld Zoltán) NYOMDA Budapest, VI., Vörösmarty u. 47/a.